

1. Liturgia a liturgika.

(pojem, definícia, prvky, cieľ, pramene, vykonávateľ, nositelia, ovocie...)

Človek sa sám nespasí. Potrebuje pomoc „zvnútra“. Takúto prvú pomoc dostal od Krista. Bolo to jeho tajomstvo vykúpenia a spásy. Aj dnes, nevyhnutnú pomoc milosti – Kristov dar, veriaci človek dostáva prostredníctvom liturgického slávenia – celebrowania.

Liturgia sprevádza celý náš život – od kolísky až po hrob – od príchodu na svet, až po odchod. V normálnych, obyčajných životných podmienkach si veriaci človek bez liturgie spásu nežadováži.

(Po biologickom narodení prostredníctvom sviatosti krstu sa môže v nás zrodíť Boží život. Dospievajúceho mladého človeka posilňuje sviatosť birmovania. Aby sme žili, potrebujeme jesť. Analogicky – bez eucharistického pokrmu, nežijeme duchovne naplno. Vo svojom vnútornom vývoji sa človek neraz vracia späť, hreší, stráca spojenie s ľuďmi i s Bohom. Preto potrebuje primeranú životnú podporu Božieho milosrdenstva. Táto sa nám ponúka vo sviatosti zmierenia. Chorého človeka dvíha sviatosť pomazania chorých. Umierajúceho sprevádza Kristus v slávnostnom poslednom svätom prijímaní, udelenom na cestu (in viam) – nazývanom Viatikum. Zomrelého vyprovádza pohrebná liturgia, atď.)

Liturgia je nevyhnutná pre veriaceho človeka. Ťažko je mať plodnú účasť na liturgii bez minimálnych poznatkov o nej.

Liturgika – náuka o posvätnej liturgii. Vysvetľuje jednotlivé obrady, ukazuje správny spôsob vykonávania obradov, skúma vznik a rozvoj posvätných obradov...

Liturgia – vykonávanie kňazskej moci Krista v Cirkvi, ktorým vzdávame Bohu všetok verejný kult a posväcuje ľudí. Sprítomňuje Kristovo veľkonočné tajomstvo. „On pre nás ľudí a pre našu spásu...“

- vrcholom, ku ktorému smeruje práca v Cirkvi a prameňom, odkiaľ čerpá silu
- dialóg medzi Bohom a človekom
- je srdcom života Cirkvi
- školou modlitby, askézy – pri pestovaní duchovného života
- v nej sa od počiatku prezentovali rozličné druhy umenia, architektúra, výtvarné umenie, poézia, hudba...

Pojem „LITURGIA“ sa skladá z dvoch slov:

- „**LEITOS**“ = ľudový (laik)
- „**ERGON**“ = úkon, služba = **BOHOSLUŽBA**: Božia služba nám ľuďom a naša Jemu.

Z tohto nám vyplývajú:

3 vzťahy: Boh – človek
Človek – Boh
Človek- blížny (bratia a sestry)

V liturgii jedná predovšetkým Boh v Ježišovi Kristovi - vo sviatostiach, Sv. Písmo...

Človek na Božie volanie odpovedá - vďakou a chválou Otcovi, modlitbou...

Človek sa nikdy v liturgii nemodlí len za seba- ale aj za svojich bratov (Otče náš, nám daj, nám odpusť...)

2 rozmary: **Božský**- nemožno nič meniť, prispôbovať; to čo vložil do liturgie sám Kristus.

Ľudský- možno meniť, prispôbovať, len so súhlasom; to čo vložila do liturgie Cirkev.

4 podstatné prvky v liturgii:

1. **Úkon** – úkony Krista ako tajomného tela: vrcholom je Eucharistia, čiže sv. omša, potom sviatosti, sväteniny, liturgická modlitba...
2. **Znamenie** – znaky, tvoria vonkajšok liturgie, za nimi máme niečo nachádzať (veci, gestá, postoje...)
3. **Sprítomnenie** – to je aktualizácia, sprítomnenie Kristovej obety, pokračovanie Kristovho tajomstva... Nie je to niečo minulé, statické, ale dynamická prítomnosť Ježiša Krista, konanie... „kde dvaja traja..“
4. **Poriadok** – musí platiť v liturgii určitý poriadok

Liturgia má dve stránky: **vonkajšiu** – vonkajšie znaky, symboly, znamenia

vnútornú – Kristovo tajomstvo, obeta...

Cieľ liturgie: - posväcovanie a spása človeka

- oslava Boha

Pramene liturgie:

- starozákonné bohoslužby: Boh pripravoval ľud na dokonalý spôsob uctievania a oslavy, cez Mojžiša nariadil vykonávať obety krvavé (zvieratá) i nekrvavé (pokrmu), pokojné (spojené s hostinou), celopal (zvíra sa spálilo). Toto bolo predobrazom budúcej obety. (Melchizedech, Abrahám...)
- židovská: v synagóge – modlitby, žalmy, čítanie Sv. Písma, liturgický kalendár (Pascha, Letnice)
- grécka: slávnosti – oslavovali pohanské božstvá, panovníkov a Cirkev prevzala niektoré pohanské zvyky, dala im kresťanský charakter – *sviatky, procesie*
- rímska: rodinná, právnický a vojenský spôsob- sprievody, procesia, prísnosť, strohosť, spoločenstvo...
- nový zákon: Pán Ježiš ustanovil základné časti omše i sviatostí a svojou smrťou na kríži priniesol najdokonalejšiu obeť a úctu Bohu. Dnes pokračuje vo svojej úlohe- v Cirkvi.

Ježiš Kristus nielen stál pri zrode liturgie, ale sa jej aj sám zúčastňoval:

- V synagóge (Mk 1,21; Mk1,39; Jn 6,59; Jn 18,20...)
- V Jeruzalemskom chráme (Mk 11,27; Jn 7,14...)
- Domácej liturgii (Mk 2,15; Lk 7,36; Lk 14,1...)
- Mimo domu (Lk 15,1; Lk 10,10...)

Nositeľ liturgie: hlavný je Ježiš Kristus:

- **Konal**: učil, kázal, odpúšťal, modlil sa... konal Eucharistickú obeť (Posledná večera, na kríži...)
- **Kázal konať**: „Idte a učte...“, „Prijmite Ducha Sv...“
- **Koná ďalej**: ustanovil Cirkev, aby mohol pokračovať v diele vykúpenia. „Ja som s vami...“

Upozorňoval na nesprávnosť len vonkajšieho ritualizmu (Mk13,2; Mk7,6) a na nový základ – kontakt s Bohom: poučenia o almužne, pôste, modlitbe, hostine, pokore... (Mt5,23; Mt6,1-18)

Kristus slávi liturgiu

- ❖ **prostredníctvom sviatostného a všeobecného kňazstva Cirkvi.**
- ❖ **Kristus je stále so svojou Cirkvou – prítomný**

My tiež patríme do Cirkvi, do ktorej sme sa začlenili krstom. Vďaka krstu **máme právo a povinnosť konať liturgiu. Nielen rukami kňaza, ale spolu s ním.** Nositeľmi liturgie nie sú len tí, čo konajú zvláštne služby, ale všetci. Boh chce, aby každý z nás patrilo Jemu, aby Ježiš Kristus pomocou nás mohol konať časť svojej kňazskej služby. Kňazskú službu konáme keď sa modlíme, pomáhame, sme účastní a aktívni na svätej omši... Nositeľov liturgie môžeme teda rozdeliť na viditeľných a neviditeľných... (viď otázka č.2)

Obnova liturgie: DVK sa na prvom mieste zaoberal liturgiou- vydal základné smernice, ako sa má Kristovo vykúpenie priblížiť ľuďom dnešnej doby. Toto dielo sa volá: *Konštitúcia o posvätnéj liturgii.* (Pavol VI. 1963)

Ovocie liturgie:

- Cirkev z liturgie čerpá všetko spásonosné dobro
- Je vrcholným prejavom života
- Pomáha utvárať jednotu medzi veriacimi
- Spája nás s nebeskou liturgiou...

Zahŕňa bohoslužby:

- sv. omša
- lit. Sviatostí
- lit. Slova
- lit. Svätenín

Aj bez špeciálnych liturgických poznatkov vieme rozlíšiť podstatné ťažisko napr. májovej pobožnosti, slávenej malou skupinkou veriacich, zhromaždených pri prístestnej mariánskej kaplnke, od svätej omše, slávenej pod predsedníctvom kňaza, sprítomňujúcej „Poslednú večeru – Pánovu Pamiatku“.

Činnosť Cirkvi, uvedená v prvom prípade, nie je nevyhnutná k spásu. Okrem toho májová pobožnosť má ľudský pôvod, kým Eucharistia má božský pôvod a vychádza z Biblie. S Eucharistickým chlebom sa totiž stotožnil sám Kristus – „Toto je moje telo“ (Mt 26, 26) **Ľudové pobožnosti**: litánie, krížová cesta, ruženec... nás len pripravujú k sláveniu liturgie a z nej vychádzajú. Nemožno ich uprednostňovať pred liturgiou.